

Komisja Europejska

Przegląd wdrażania polityki ochrony środowiska w UE: Najważniejsze informacje

Polska

„Unijne przepisy środowiskowe sprawiają, że nasze życie jest lepsze. Jednakże, regulacje prawne są skuteczne wyłącznie wtedy, gdy są faktycznie stosowane. Przepisy środowiskowe przyczyniają się m.in. do poprawy jakości powietrza i wody, zwiększenia poziomu recyklingu i ochrony przyrody. Jednocześnie zapewniają znaczne korzyści ekonomiczne. Jednak aby były skuteczne, muszą zostać prawidłowo wdrożone. W tym celu przeprowadzany jest Przegląd wdrożenia polityk ochrony środowiska (EIR): stanowi on część naszej odpowiedzi na oczekiwania obywateli, którzy chcą, aby UE sprawdzała, czy przepisy środowiskowe są właściwie stosowane w poszczególnych krajach”.

Karmenu Vella

Komisarz ds. środowiska, gospodarki morskiej i rybołówstwa.

©: iStock-504306846 - Shaiith

Najważniejsze wyzwania

Przed Polską stoją trzy najważniejsze wyzwania dotyczące wdrażania polityki i prawa UE w zakresie ochrony środowiska:

- Poprawa wdrażania ramowej dyrektywy wodnej, w szczególności w zakresie zarządzania zasobami wodnymi i strategicznego planowania projektów dotyczących żeglugi, hydroenergetyki, ochrony przeciwpowodziowej i wszelkich innych rodzajów działalności gospodarczej, które mogą mieć istotne negatywne skutki dla środowiska wodnego.
- Przygotowanie i realizacja inwestycji wymaganych do osiągnięcia celów i standardów określonych w dyrektywie dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.
- Poprawa wdrażania i egzekwowania standardów jakości powietrza, w szczególności poprzez ustanowienie norm emisji dla indywidualnych kotłów węglowych.

Najważniejsze możliwości

Polska mogłaby osiągać lepsze wyniki w rozwiązywaniu tych problemów, w przypadku których dostępne są dobre praktyki i szeroka wiedza. Odnosi się to w szczególności do następujących kwestii:

- Przygotowanie krajowych i regionalnych planów gospodarowania odpadami, które kładłyby nacisk na zapobieganie i recykling, a

Profil państwa — Polska

Polska znacznie poprawiła swoje wyniki w zakresie ochrony środowiska od czasu przystąpienia do UE w 2004 roku. W wielu przypadkach niewłaściwa lub spóźniona transpozycja dyrektyw prowadziła do powstania luk we wprowadzaniu ich w życie (np. dyrektywa w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, dyrektywa w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych). Dlatego też w celu prawidłowego wdrożenia dyrektyw trzeba było najpierw zmienić ustawodawstwo krajowe, aby rozwiązać problem uchybień w transpozycji. W kilku obszarach nadal występują problemy. W szczególności dotyczy to ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy w sprawie jakości powietrza i dyrektywy siedliskowej.

nie na tworzenie w Polsce nadmiernych mocy przerobowych w zakresie spalania odpadów.

- Stosowanie nowych rozwiązań do zarządzania ryzykiem powodziowym, takich jak zielona infrastruktura (np. odtworzenie obszarów zalewowych i terenów podmokłych).
- Podjęcie działań wspierających prace badawczo-rozwojowe nad ekoinnovacjami oraz stosowanie technologii ekologicznych przez małe i średnie przedsiębiorstwa.

Mocne strony

W dziedzinach, w których Polska przoduje pod względem wdrażania środków na rzecz ochrony środowiska, powinna w szerszym zakresie dzielić się z innymi krajami swoim innowacyjnymi rozwiązaniami. Dobrymi przykładami są między innymi:

- Zintegrowane procedury oceny, zgodne z dyrektywą w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ) i dyrektywą siedliskową, prowadzone przez regionalne dyrekcje ochrony środowiska.
- Krajowa sieć organów ochrony środowiska i instytucji zarządzających, które stanowią platformę do wymiany doświadczeń na temat integracji ochrony środowiska w programy operacyjne współfinansowane w ramach funduszy unijnych.

Informacje o Przeglądzie wdrażania polityki ochrony środowiska

Europejczycy chcą wspólnych decyzji, które będą następnie szybko i efektywnie wcielane w życie. Niewłaściwe wdrożenie generuje wysokie koszty społeczne, ekonomiczne i środowiskowe oraz powoduje, że firmy mają nierówne szanse. Ponad 75% mieszkańców Europy uważa, że unijne prawodawstwo dotyczące ochrony środowiska jest konieczne dla ochrony środowiska w ich kraju, a prawie 80% zgadza się z poglądem, że instytucje UE powinny mieć możliwość kontrolowania, czy przepisy dotyczące ochrony środowiska są właściwie stosowane w ich kraju.

W Przeglądzie wdrażania polityki ochrony środowiska Komisja Europejska analizuje główne wyzwania i możliwości w zakresie wdrażania przez wszystkie państwa członkowskie unijnego prawodawstwa i polityki w dziedzinie ochrony środowiska. Wyniki są publikowane w formie krótkich, ale wyczerpujących raportów krajowych, które ukazują się co dwa lata. Celem tych raportów jest pobudzenie dyskusji o wspólnych wyzwaniach dla środowiska, przed jakimi stoją kraje Unii Europejskiej, jak również o najsukuczniejszych sposobach reagowania na luki we wdrażaniu unijnych rozwiązań i poprawiania wyników w zakresie ochrony środowiska przez każde z państw członkowskich. Raporty te powstają na podstawie bardziej szczegółowych sprawozdań z wdrażania, gromadzonych lub wydanych przez Komisję na mocy szczególnych przepisów dotyczących ochrony środowiska, a także sprawozdań na temat stanu środowiska, które przygotowuje Europejska Agencja Środowiska. Przeglądy wdrażania polityki ochrony środowiska nie zastępują konkretnych instrumentów zapewniających przestrzeganie unijnych zobowiązań prawnych. W pierwszym sprawozdaniu nie została podjęta kwestia zmian klimatycznych.

Niniejsze zestawienie zawiera najważniejsze informacje z raportu krajowego na temat wdrażania polityki ochrony środowiska w Polsce.

W kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym

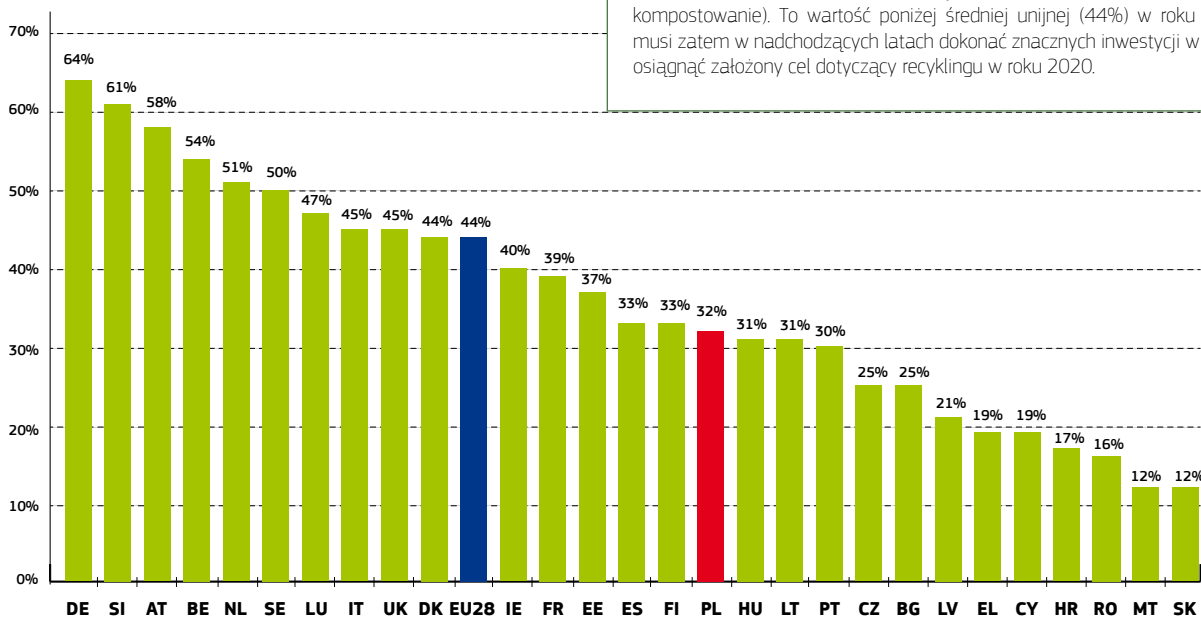
Przekształcenie naszych gospodarek z liniowego w obiegowy daje okazję, aby je przemodelować i sprawić, aby były bardziej zrównoważone i konkurencyjne. Pobudzi to inwestycje oraz przyniesie krótko- i długoterminowe korzyści dla gospodarki, środowiska i obywateli.

Gospodarka Polski jest jedną z najmniej efektywnych w Unii Europejskiej pod względem oszczędności zasobów i energii. Zużycie krajowych zasobów na głowę mieszkańca wzrasta od początku XXI wieku i osiągnęło 20,7 tony na mieszkańca, choć w roku 2014 spadło do 17,2 tony. Dla porównania średnia w Unii Europejskiej to 14,5 tony. Te tendencje są zarówno wyzwaniem, jak i dużą szansą ekonomiczną dla Polski, w której trwa proces modernizacji gospodarki. W roku 2015 Minister Gospodarki i Rozwoju powołał zespół, składający się z przedstawicieli wielu zainteresowanych stron, którego zadaniem jest opracowanie planu działania na rzecz rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym.

Ponadto, chociaż w najbliższych latach Polska może oczekiwać poprawy w zakresie inwestycji i działań na rzecz innowacji ekologicznych, to całościowe przejście do bardziej efektywnego wykorzystywania zasobów w gospodarce będzie wymagać długoterminowych innowacji w całym systemie. Wprowadzanie innowacji ekologicznych powinno być postrzegane jako szansa gospodarcza, a nie jako koszt — szczególnie w sektorze prywatnym, któremu władze publiczne powinny zapewnić w tym względzie dalsze zachęty i wsparcie.

Gospodarka odpadami

W roku 2014 w Polsce wytworzono 272 kg odpadów komunalnych na mieszkańca. Jest to ilość znacznie mniejsza od średniej unijnej (475 kg na 1 mieszkańca). 32% odpadów komunalnych poddaje się recyklingowi (recykling surowców i kompostowanie). To wartość poniżej średniej unijnej (44%) w roku 2014. Polska musi zatem w nadchodzących latach dokonać znacznych inwestycji w recykling, aby osiągnąć założony cel dotyczący recyklingu w roku 2020.

Poziom recyklingu odpadów komunalnych w 2014 (%)

©: PL_Z LIFE06_NAT_PL_000105_L201

Ochrona przyrody

W roku 2015 w Polsce istniało 987 obszarów Natura 2000: 849 obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) i 145 obszarów specjalnej ochrony (OSO). Na początku roku 2016 sieć Natura 2000 w Polsce obejmowała około 19,6% terytorium lądowego Polski, z czego 15,5% stanowiły obszary OSO, a 10,9% — obszary OZW. Choć w ostatnich latach Polska poczyniła znaczne postępy w wyznaczaniu sieci Natura 2000, to nie osiągnięto jeszcze w pełni celu, jakim jest całkowite wyznaczenie tej sieci. Za największe zagrożenie dla różnorodności biologicznej w Polsce uznaje się intensywną gospodarkę rolną i wywołane przez człowieka zmiany warunków naturalnych (np. w ekosystemach wodnych), a także inwazyjne gatunki obce.

Jakość wody i gospodarka wodna

Główny wpływ na powierzchniowe jednolite części wód w Polsce mają regulacja przepływu wód oraz zmiany morfologiczne, które powodują zmiany w 52% zbiorników wodnych. Punktowe źródła zanieczyszczeń powodują zmiany w 33% jednolitych części wód, a pobór wody — w 12%. Rozproszone źródła zanieczyszczeń wpływają tylko na 3% jednolitych części wód.

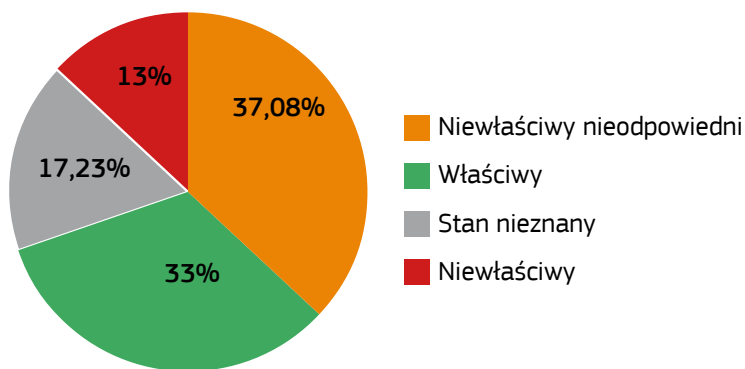
Główne wyzwania dotyczą wdrażania ramowej dyrektywy wodnej i dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Uchwalone w roku 2009 plany gospodarowania wodami w dorzeczach miały szereg braków. Wywołało to niepewność odnośnie charakteru i skuteczności programów działań oraz powodowanych przez nie obciążeń. Braki te spowodowały, że Komisja wszczęła postępowanie w sprawie nieprawidłowości we wdrażaniu ramowej dyrektywy wodnej. Wpłynęły one także na zawieszenie przez UE finansowania na lata 2014–2020 tych projektów, które pociągają za sobą zmiany hydromorfologiczne w zbiornikach wodnych i podlegają wyłączeniu na mocy art. 4, ust. 7 ramowej dyrektywy wodnej.

Polska nie dotrzymała ostatecznego terminu wdrożenia dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, który upłynął 31 grudnia 2015 roku. Jak wynika z nieoficjalnych danych dostępnych w ramach projektu Wdrażanie strukturalne i podstawy informowania, w roku 2013 w Polsce było 1567 miejscowości o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) przekraczającej 2000. Równoważna liczba mieszkańców w tych miejscowościach wyniosła w sumie 42 574 501, z czego 69% było podłączonych do sieci kanalizacyjnej.

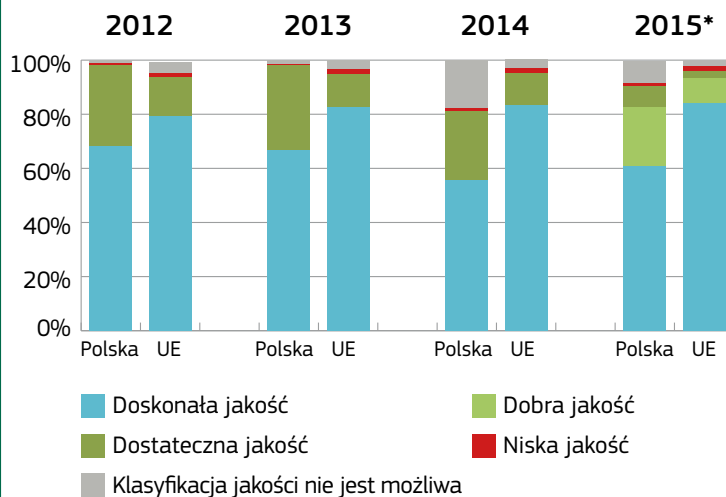
W zakresie wody pitnej Polska osiąga bardzo wysoki stopień zgodności — wynoszący 100% — z parametrami mikrobiologicznymi, chemicznymi i wskaźnikowymi, określonymi w dyrektywie w sprawie wody pitnej.

W roku 2015 woda w 60,9% spośród 197 polskich kąpielisk miała doskonałą jakość, w 21,8% kąpielisk — dobrą jakość, a w 8,1% kąpielisk — dostateczną jakość. Woda w dwóch kąpieliskach była słabej jakości lub nie spełniała norm, natomiast w pozostałych 16 kąpieliskach nie można było ocenić jakości wody.

Stan zachowania gatunków chronionych w r. 2013 - Polska

Jakość wody w kąpieliskach 2012 - 2015

*Kategorię „dobra” wprowadzono w sprawozdaniu na temat jakości wody w kąpieliskach w roku 2015

Jakość powietrza

Dużym problemem jest jakość powietrza na obszarach miejskich Polski. W roku 2014 unijne normy jakości powietrza dla cząstek stałych (PM10) zostały naruszone w 42 strefach, a normy dla benzo[a]pirenu przekroczone we wszystkich strefach. Normy te były bardzo często przekraczane w znacznym stopniu. Oprócz tego w 24 strefach oceny jakości powietrza stwierdzono nadmierną zawartość drobnych cząstek stałych (PM2.5), dla których normy zawartości zaczęły obowiązywać dopiero w roku 2015. Normy zawartości dwutlenku azotu (NO₂) również są przekroczone (w czterech aglomeracjach). W roku 2014 zakładane parametry i długoterminowe cele dotyczące stężenia ozonu nie zostały osiągnięte w kilku strefach oceny jakości powietrza, w tym w trzech strefach, w których zostały także przekroczone powiązane z nimi parametry. Oprócz tego w dwóch strefach oceny jakości powietrza zostały przekroczone docelowe wartości średnich rocznych stężeń arsenu.

Komisja Europejska rozpoczęła postępowanie wobec określonych państw członkowskich, w tym Polski, w związku z utrzymującymi się naruszeniami wymagań w sprawie jakości powietrza (dotyczących pyłu PM10 i NO₂), które mają bardzo negatywny wpływ na zdrowie ludzi i na środowisko. Celem jest przedsięwzięcie odpowiednich środków, które zapewnią przestrzeganie norm we wszystkich strefach.

Szczególnie uderzający jest fakt, że mimo tak poważnego problemu z zanieczyszczeniem powietrza Polska nie ma standardów dotyczących sprzedawanych na rynku paliw stałych, czy też norm emisji dla nowych kotłów na paliwa stałe. Powszechne stosowanie pozaklasowych kotłów oraz dostępność węgla niskiej jakości to główne czynniki, które wpływają na jakość powietrza w większości stref w Polsce. Jeśli nie podejmie się odpowiednich działań zmierzających do ograniczenia emisji zanieczyszczeń przez sektory, które najbardziej się do nich przyczyniają, to bardzo mało prawdopodobne jest wyeliminowanie stałych i poważnych naruszeń unijnych norm jakości powietrza.

Skuteczne zarządzanie i wiedza

Rozwój polityki ochrony środowiska w Polsce wynika głównie z rozporządzeń i dyrektyw Unii Europejskiej. Dużym wyzwaniem jest terminowa transpozycja unijnych przepisów dotyczących ochrony środowiska do krajowych porządków prawnych oraz ich wdrożenie. Wskazuje na to fakt, że Polska jest jednym z krajów o największej liczbie skarg i naruszeń przepisów dotyczących ochrony środowiska, głównie w dziedzinie gospodarki wodnej (np. wdrożenie ramowej dyrektywy wodnej), zanieczyszczenia powietrza (np. przekroczenie dopuszczalnych wartości stężeń pyłu PM10), ochrony przyrody i dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska.

©: iStock-501139519 - DirtyProduction

©: iStock-181145958 - LUke1138

Pełne sprawozdanie na temat Polski, pozostałe 27 sprawozdań krajowych oraz komunikat „Przeгляд realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska 2016: Najczęstsze wyzwania i wspólne wysiłki zmierzające do uzyskiwania lepszych wyników” są dostępne tutaj (j. ang.):

http://ec.europa.eu/environment/eir/index_en.htm

Luty 2017 r.